

กิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

สุรชัย เทียนขาว

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

EXTRACURRICULAR ACTIVITIES FOR DEVELOPING LEARNERS' QUALITY

Surachai Tienkhaw

Director of Master of Educational Program Master of Education Program in Educational
Administration, Siam Technology College, Thailand

E-mail address: surachai.tienkhaw@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 20 เมษายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 15 กรกฎาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 21 เมษายน 2562

บทคัดย่อ

กิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในระบบโรงเรียนทุกระดับซึ่งอยู่นอกกรอบของหลักสูตรปกติ หรือหลักสูตรหลักของโรงเรียน กิจกรรมนอกหลักสูตรประกอบด้วยกิจกรรมหลายประเภท เช่น การโต้วาที ดนตรี กีฬา การละคร สภานักเรียน ชมรมต่าง ๆ การแข่งขัน ฯลฯ ดำเนินการโดยผู้เรียนภายใต้การสนับสนุนของครูโดยปกติเป็นกิจกรรมอาสาสมัครไม่ใช่มาจากการบังคับ กิจกรรมนอกหลักสูตรมีหน้าที่สำคัญในการเสริมการเรียนรู้ การเพิ่มเติมการเรียนรู้ในหลักสูตรหลักหรือหลักสูตรปกติ การบูรณาการความรู้ และการเสริมสร้างบ่มเพาะความเป็นประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน กิจกรรมนอกหลักสูตรมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนคู่ขนานไปกับหลักสูตรหลักหรือหลักสูตรปกติของโรงเรียน

คำสำคัญ: กิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร คุณภาพนักเรียน

Abstract

Extracurricular activities are found at all levels of a school system. They are outside school curriculums. They include various activities such as debate, music, athletics, drama, student council, school clubs, and contests. They are conducted by students under teachers' support. In general, extracurricular are voluntary, not mandatory. Functions of extracurricular activities are reinforce learning, supplementing coursework, integrating knowledge, and democratization. Extracurricular activities have important roles of students' quality development – paralleling the school curriculums.

Keywords: Extracurricular activities, Co – curricular activities, Student quality

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 วรรคสี่ บัญญัติไว้ว่า “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไว้ 3 ด้านที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงและสะสมตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ได้แก่ 1) ผู้เรียนเป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะรักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงาน หรือสัมาอาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียงความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการเพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคมเพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันตินอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียนประกอบด้วยทักษะและคุณลักษณะ ดังนี้

1. 3Rs ได้แก่การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics)
2. 8Cs ได้แก่ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างประบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Informations and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของประเทศในการผลิตคนดังกล่าวข้างต้นตั้งแต่ระดับประเทศลงมาถึงระดับหลักสูตรเป็นกรอบที่สำคัญอย่างยิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งควรมุ่งเน้นเป็นสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนของการศึกษาภาคบังคับที่คนส่วนใหญ่ของประเทศที่จะต้องผ่านการศึกษาในระดับนี้ ซึ่งการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนในระบบโรงเรียนที่จะให้บรรลุตามเป้าหมายของประเทศตามที่กำหนดจะให้เรียนรู้ตามรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเท่านั้นอาจจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของประเทศดังที่กล่าวข้างต้นจะให้เรียนรู้ตามรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเท่านั้นอาจจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ระบบการให้การศึกษาที่คู่ขนานกับการเรียนตามหลักสูตรอีกระบบหนึ่งก็คือกิจกรรมนอกหลักสูตร (Extracurricular Activities) ที่โรงเรียนจัดให้กับผู้เรียนในระหว่างที่เรียนหลักสูตรหลัก โรงเรียนทุกโรงเรียนควรมีการออกแบบระบบกิจกรรมนอกหลักสูตรให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโครงการเข้าร่วมกิจกรรมแม้ว่าไม่ได้เป็นเกณฑ์ในการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแต่กิจกรรมนอกหลักสูตรจะมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างกำลังคนให้มีคุณภาพพร้อมกับการเรียนหลักสูตรหลักของโรงเรียน

แนวคิดและบทบาทของกิจกรรมนอกหลักสูตร

กิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นกิจกรรมหนึ่งที่พบเห็นในระบบโรงเรียนทุกระดับการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมัธยมศึกษา (Foster, 2008) คำว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรหรือกิจกรรมร่วมหลักสูตรและกิจกรรมนอกห้องเรียนเป็นคำที่สามารถใช้แทนกันได้ซึ่งหมายถึงประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ใต้วาที่ การเล่นเกม กีฬา ดนตรี การละคร งานพิมพ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน สภานักเรียน ชมรม/สโมสร การแข่งขัน และกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ (Emmer, 2010 a, b, c, d, e, f) ประสบการณ์ที่มากมายเช่นนี้ก่อรูปเป็นหลักสูตรที่สามคู่ขนานไปกับหลักสูตรที่มีทั้งรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือกและเป็นการบูรณาการอย่างดีในโปรแกรมการเรียนรู้ประจำวันของโรงเรียน (Barbieri, 2009) โดยทั่วไปแล้วกิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นกิจกรรมอาสาสมัครซึ่งได้รับการรับรองและส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่โรงเรียนและไม่มีหน่วยกิตเพื่อสำเร็จการศึกษาแต่อย่างใด (Lunenburg & Ornstein, 2008; Holloway, 1999) กิจกรรมเหล่านี้ จัดนอกเวลาเรียนแต่อยู่ในบริเวณโรงเรียน มีงานวิจัยที่

เน้นอิทธิพลของกิจกรรมนอกหลักสูตรเกี่ยวกับผลปฏิบัติงานด้านวิชาการของนักเรียนโดยแมคคาร์ที (McCarthy) ได้เน้นว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญและขาดเรียนต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญแม้ว่าผลการศึกษานี้เปรียบเทียบกับเพศ ชาติพันธุ์ และระดับเศรษฐกิจและสังคม ผลพบว่าความแตกต่างก็ยังคงดำรงอยู่ (McCarthy, 2000) คะแนนเฉลี่ยสะสมของผู้เรียนที่อ้างอิงเกรดเฉลี่ยซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีเพิ่มขึ้นเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตร โดยธรรมชาติแล้วผู้เรียนเหล่านี้ที่สนใจมาเรียนบ่อยครั้งกว่าเป็นผู้ที่ได้รับคะแนนที่สูงกว่าซึ่งจะส่งผลให้ผลการเรียนสูง ความเอาใจใส่ และผลการเรียน (เกรด) ได้รับอิทธิพลทางบวกอย่างเห็นได้ชัดจากกิจกรรมนอกหลักสูตร การศึกษาวิจัยบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านกลุ่มอายุ ภูมิหลัง และชาติพันธุ์ที่ต่างกันพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรส่งผลในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังคม และทักษะชีวิต (Cassel et al., 2000; Wilson, 2009; Tuner, 2010; Garcia, 2012; NCES, 2012) มาร์ช (Marsh) และเคลียทแมน (Kleitman, 2003) ยืนยันว่าผู้ปฏิบัติการทางการศึกษาและวิจัย แสดงมุมมองเชิงบวกค่อนข้างมาก โดยอ้างเหตุผลสนับสนุนว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วยส่วนแมคเนล (McNeal, 1998) ให้ข้อคิดเห็นว่่านักเรียนที่มีคะแนนสูงมีความเป็นไปได้ในการเข้ามามีส่วนในกิจกรรมนอกหลักสูตรมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญยกเว้นด้านกีฬา และกิจกรรมทางอาชีพ สำหรับในสหรัฐอเมริกา ลอฮอร์น (Lawhorn, 2008-2009) ระบุว่าผลลัพธ์ของการเรียนรู้จากกิจกรรมนอกหลักสูตรดังนี้

1. ชมรมทางวิชาการที่จัดให้นักเรียนได้มีโอกาสอภิปรายหัวข้อเรื่องที่นอกเหนือจากขอบเขตชั้นเรียน และนักเรียนที่เข้าร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรเกี่ยวกับการกีฬา เพื่อพัฒนาความรู้สึกเป็นเพื่อนและเรียนรู้ในการทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ
2. ชมรมโต้วาที เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลเชิงวิเคราะห์และทักษะตรรกะเชิงเหตุผลกับความสามารถในการคิดและการพูดเป็นที่พอใจของนายจ้าง
3. การจัดแสดงทางศิลปะเป็นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานผ่านเป้าหมายร่วมกัน
4. การให้บริการองค์กรต่าง ๆ เป็นการอนุญาตให้นักเรียนได้พบกับคนที่มีจิตสำนึกทางสังคมและการทำงานเพื่อการตอบแทนสังคม
5. พัฒนาทักษะภาวะผู้นำโดยผ่านกิจกรรมองค์กรนักเรียนหรือสถานักเรียน
6. การฝึกปฏิบัติในการจัดทำหนังสือพิมพ์โรงเรียนหรือกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หรืออื่น ๆ

นอกจากนี้ Mountain Heights Academy (2015) ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เน้นกิจกรรมนอกหลักสูตร นักเรียนได้รับความสำเร็จมากกว่าการมุ่งเน้นทางด้านการเรียนอย่างเดียว เนื่องจากกิจกรรมนอกหลักสูตรสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น ช่วยเตรียมทักษะที่หลากหลายในด้านอาชีพที่นายจ้างต้องการ มีการบริหารจัดการเวลาที่ดีขึ้นรวมทั้งได้มีการสำรวจความสนใจของตนเอง และ Education Corner (2019) ได้ระบุคุณค่าของกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ดำเนินการโดยโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกาที่ให้โอกาสแก่นักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการกีฬา ดนตรี ละคร ชมรมวิชาการ สถานักเรียนหรือกลุ่มสนใจที่แตกต่างจากหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้น

ด้านวิชาการอย่างเดียวกันนั้น กิจกรรมนอกหลักสูตรได้ให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณค่าของการแข่งขัน การทำงานเป็นทีม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของแต่ละคน ความรับผิดชอบเป็นกลุ่ม ตามความสำคัญของชุมชน ความอดทนและทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล กิจกรรมนอกหลักสูตรยังช่วยสนับสนุนทักษะและบทเรียนที่สอนในห้องเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นส่วนของการศึกษาที่หลากหลาย และผลจากการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของนักเรียนมัธยมศึกษามีประโยชน์มากมาย ตัวอย่างเช่น อัตราการออกกลางคันต่ำ ความรู้สึกมีส่วนร่วมต่อโรงเรียนมีมากขึ้น สนับสนุนให้เกิดความรู้สึกของการยอมรับ และความเป็นเจ้าของ การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมนอกหลักสูตรมีผลกระทบทางบวกต่อความสำเร็จของนักเรียน ส่วน Crimson Education (n.d.) ระบุว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรมีประโยชน์ดังนี้

1. ปรับปรุงผลการเรียน (Improved Academic Performance) นักเรียนบางคนมีความวิตกกังวลว่าการเข้าร่วมกิจกรรมนอกโรงเรียนอาจมีผลกระทบต่อการเรียนของตน ทำให้ผลการเรียนไม่ดีซึ่งแท้ที่จริงแล้ว กิจกรรมนอกหลักสูตรสามารถช่วยปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนได้จริง การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมีการศึกษาจำนวนมากเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกหลักสูตรและผลการเรียนของนักเรียนแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมีผลการเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีทัศนคติทางบวกต่อโรงเรียนและมีแรงบันดาลใจด้านวิชาการสูงขึ้นอีกด้วย

2. ได้สำรวจความสนใจและสร้างมุมมองที่กว้างขึ้น (Explore Interests and Create Broader Perspectives) การที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่หลากหลาย นักเรียนจะได้รับโอกาสในการสำรวจความสนใจของตนเอง เมื่อนักเรียนมีความสนใจที่หลากหลายจะส่งผลต่อการเกิดแนวคิดหรือมุมมองที่กว้างขวางขึ้น

3. มีความเย่อหยิ่งในศักดิ์สูงขึ้น (Higher Self - esteem)
 4. มีโอกาสทางสังคม (Social Opportunities)
 5. มีทักษะชีวิตที่จำเป็น (Essential Life Skills) การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรจะทำให้ได้ทักษะดังนี้

- การกำหนดเป้าหมาย
- การทำงานเป็นทีม
- การจัดการเวลา
- การจัดลำดับความสำคัญ
- การแก้ปัญหา
- การคิดวิเคราะห์
- ภาวะผู้นำ
- การพูดในที่สาธารณะ/ชุมชน

6. ได้ข้อมูลที่เป็นประสบการณ์ในการทำงานที่หลากหลาย และเหมาะสมในประวัติย่อ (Resumes) เรียนจะได้ประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงความสามารถหรือจริยธรรมในการทำงานในการสมัครเข้าทำงานหน่วยงานหรือสถานประกอบครุต่าง ๆ

7. ได้หลักฐานเพิ่มเติมในการสมัครเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษา (University Applications) ผู้เรียนมีหลักฐานประกอบจากการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อใช้ในการสมัครเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

กิจกรรมนอกหลักสูตรตามที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเรียกว่าอะไรนับว่าเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นและสำคัญของการศึกษา เนื่องจากนักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม การฝึกฝนงานอดิเรกและความสนใจต่าง ๆ การผลิตหนังสือรายปี หนังสือพิมพ์ การละคร และการมีส่วนร่วมกีฬาประเภทต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นพบและพัฒนาความสามารถพิเศษสำหรับชีวิตที่เหมาะสมในชุมชนที่เป็นผู้ใหญ่ (Larson, 2006) หน้าที่ประการหนึ่งของกิจกรรมนอกหลักสูตรคือเป็นเป้าหมายหน้าที่เดียวกัน เหมือนสิ่งที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนและวิชาเลือกในหลักสูตรหลัก อย่างไรก็ตามกิจกรรมนอกหลักสูตรไม่ได้กำหนดให้อยู่ในรายวิชาเรียนตามปกติของหลักสูตร กิจกรรมนอกหลักสูตรนักเรียนสามารถใช้ความรู้ที่ไม่ได้เรียนจากการเรียนรายวิชาปกติและแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้รับของชีวิตแบบประชาธิปไตย เมื่อมีการจัดการอย่างเหมาะสม โปรแกรมของกิจกรรมนอกหลักสูตรจะเป็นโปรแกรมที่มีความหลากหลายและสมดุล ได้แก่ 1) การเสริมการเรียนรู้ 2) การเพิ่มเติมการเรียนรายวิชาบังคับและวิชาเลือกของหลักสูตรหลัก 3) การบูรณาการความรู้ และ 4) การทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชีวิตประชาธิปไตย (Barbieri, 2009; Hill, 2008; Jones, 2011) มีสาระสำคัญดังนี้

1) การเสริมการเรียนรู้ (Reinforcing Learning)

หน้าที่ของกิจกรรมนอกหลักสูตรประการหนึ่ง คือการเสริมความรู้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมดังกล่าวนี้ใช้เพื่อปรับแต่งและขยายงานในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ชมรมต่าง ๆ นี้สัมพันธ์กับรายวิชาในหลักสูตรมีการเสริมให้มีคุณค่ามากขึ้น

2) การเพิ่มเติมการเรียนรู้ในหลักสูตร (Supplementing Coursework)

กิจกรรมนอกหลักสูตรนอกจากมีหน้าที่ดังที่กล่าวแล้วยังมีหน้าที่อื่นอีกคือ การเพิ่มเติมการเรียนทั้งรายวิชาและวิชาเลือกของหลักสูตร หน้าที่นี้เป็นการเสริมหลักสูตรด้วยประสบการณ์ที่เป็นไปไม่ได้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนปกติ ดังนั้นกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การเดินร่ำในโรงเรียน สภานักเรียน การพิมพ์สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และกีฬา เป็นกิจกรรมที่เพิ่มโอกาสให้กับประสบการณ์เรียนรู้ทั้งหมด รวมทั้งกิจกรรมเวลาว่างที่มีคุณค่าต่อกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด กิจกรรมที่ไม่สัมพันธ์กับรายวิชาเรียนเหล่านี้ ส่งผลให้การเรียนรายวิชาบังคับและวิชาเลือกในหลักสูตรดีขึ้น

3) การบูรณาการความรู้ (Integrating Knowledge)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญข้อหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด คือ การบูรณาการความรู้กิจกรรม

นอกหลักสูตรเป็นการบูรณาการตามธรรมชาติอยู่แล้ว เพราะว่าการกิจกรรมนอกหลักสูตรได้ยึดโยงความรู้สาขาต่างๆ และประสบการณ์เข้าด้วยกัน เป็นการสังเคราะห์สถานการณ์ของชีวิตจริง

4) ความเป็นประชาธิปไตย (Democratization)

โปรแกรมของกิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นโปรแกรมที่มีประสิทธิผลทั้งนี้เพราะว่าการกิจกรรมนอกหลักสูตรได้ดำเนินการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ วิธีชีวิตแบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน โปรแกรมกิจกรรมนอกหลักสูตรให้โอกาสแก่นักเรียนเข้าร่วมในการบริหารโดยผ่านสภานักเรียน กลุ่มครูที่ปรึกษา และกิจกรรมที่จัดขึ้น สภานักเรียนได้โอกาสในการฝึกประสบการณ์ด้านการบริหารผ่านกระบวนการบริหาร ผ่านกลุ่มครูที่ปรึกษา ผ่านชมรมต่าง ๆ และการกีฬา (Jones, 2011; Barbieri, 2009)

กิจกรรมนอกหลักสูตรตามแนวคิด และหลักการที่กล่าวข้างต้น โรงเรียนทุกระดับสามารถจัดได้หลายลักษณะโดยที่ไม่กระทบเวลาเรียนตามหลักสูตรปกติ รูปแบบที่ปฏิบัติกันค่อนข้างมาก และใช้เวลาภาคฤดูร้อนที่นักเรียนไม่ได้เรียนในชั้นเรียนปกติเป็นการใช้เวลาว่างของนักเรียนให้เป็นประโยชน์ ได้แก่ ค่ายวิชาการทั้งด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ ฯลฯ ในรูปแบบโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการ “Chevron Enjoy Science: สนุกวิทย์ พลังคิด เพื่ออนาคต” ค่าย “Cubic Creative Camp” เป็นกิจกรรมเรียนรู้ทักษะสำคัญ 3 ทักษะ คือ ทักษะชีวิต ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะความคิดสร้างสรรค์ และค่ายภาษาอังกฤษ เป็นต้น โรงเรียนอาจร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันอาชีวศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร ยกตัวอย่าง เช่น โรงเรียนเชียงดาว วิทยาคมร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาจัดกิจกรรมค่ายวิชาการ STEM for TVET Camp. นอกจากนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) ได้ร่วมมือกับองค์กรภาคี องค์กรมหาชนองค์การสาธารณสุขประโยชน์ และองค์กรภาคเอกชนกว่า 20 องค์กร ในการรวบรวมกิจกรรมแหล่งเรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562) ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งข้อมูล สำหรับโรงเรียนเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะทางสังคมค่านิยมในการทำงาน เพิ่มจินตนาการแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และช่วงเวลาเพื่อพัฒนาผู้เรียนรู้ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิตใจ ปัญญาและสังคม โดยผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตรคู่ขนานกันไปกับการเรียนตามหลักสูตรหลัก โรงเรียนที่สนใจสามารถค้นหาข้อมูลได้ที่เว็บไซต์ www.ปิดเทอมสร้างสรรค์.com หรือ Facebook : Happy School break.

สรุป

หน้าที่ของกิจกรรมนอกหลักสูตรมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากความรู้ทางวิชาการที่ได้จากการเรียนในวิชาบังคับและวิชาเลือกในหลักสูตรหลักของโรงเรียน โรงเรียนทุกแห่งควรพลิกจุดเน้นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่เพียงแต่ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-Net) หรือผลการสอบจากโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) เท่านั้น แต่ควรมีการสนับสนุนให้โรงเรียนพัฒนากิจกรรม

นอกหลักสูตรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อสนองตอบคุณสมบัติของผู้เรียนตามเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนของประเทศในการส่งเสริมให้มีกิจกรรมนอกหลักสูตรในลักษณะที่เป็นหลักสูตรขนานกับหลักสูตรหลักจะต้องทำทั้งโรงเรียน และครูทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบ เพื่อเกื้อหนุนให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรหลักของโรงเรียนประสบผลสำเร็จมากขึ้น โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและบทบาทของกิจกรรมนอกหลักสูตร ความสำคัญ ผลลัพธ์ของกิจกรรมนอกหลักสูตรตลอดจนแนวปฏิบัติ คือการเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในการเรียนรายวิชาตามหลักสูตรหลัก การเพิ่มเติมการเรียนรายวิชาในหลักสูตรหลักที่ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ในห้องเรียน การบูรณาการความรู้และการฝึกหัดวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยโดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาและเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนของประเทศน่าจะบรรลุผล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า14. วันที่ 6 เมษายน 2560
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมคุณภาพ. (2562). *ปิดเทอมสร้างสรรค์โลกกว้างนอกห้องเรียน. จัดหมายข่าวชุมชนคนรักสุขภาพฉบับสร้างสุข*, 15(209), 4-13.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด
- Barbieri, M. (2009). *Extracurricular activities*. New York, NY: St.Martin's Press.
- Cassel, R. N., Chow, P., Demoulin, D. F., & Reiger, R. C. (2000). Extracurricular involvement in High school produces honesty and fair play needed to prevent delinquency and Crime. *Educational*, 121, 247-251.
- Crimson Education. (n.d). *Top 7 benefits of extracurricular activities for high school students*. Retrieved from <https://www.crimsoneducation.org/uk/blog/benefits-of-extracurricular-activities>.
- Education Corner. (2019). *Extracurricular activities*. Retrieved from <https://www.educationcorner.com/k12-extracurricular-activities.html>.
- Emmer, R. (2010a). *Band*. New York, NY: Rosen Publishing Group.

- Emmer, R. (2010b). *Cheerleading*. New York, NY: Rosen Publishing Group.
- Emmer, R. (2010c). *Chorus*. New York, NY: Rosen Publishing Group.
- Emmer, R. (2010d). *Community service*. New York , NY: Rosen Publishing Group.
- Emmer, R. (2010e). *Drama club*. New York, NY: Rosen Publishing Group.
- Emmer, R. (2010f). *School newspaper*. New York, NY: Rosen Publishing Group.
- Foster, C.R. (2008). *Extracurricular activities in the high school*. New York, NY: Read Books.
- Garcia, M. A. (2012). The impact of external employment on 12th grade student participation In extracurricular activities as a Function of school size. *American Secondary Education*, 40(3), 45-58.
- Hill, S. (2008). *Afterschool matters: Creative programs that connect youth development and Student achievement*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Holloway, John HJ. (1999) . Extracurricular Activities: The Path to Academic Success. *Educational Leadership*, 57(4), 87–88.
- Jones, H. W. (2011). *A high school experiment in extracurricular student activities*. Bayonne, NJ: General Books.
- Larson, R. (2006). *Organized activities as contexts for development: Extracurricular activities, after-school and community programs*. Mahwah, NJ: Lawrence
- Lawhorn, B. (2008-2009). Extracurricular Activites. *Occupational Outlook Quarterly*. Winter, 16–21.
- Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. O. (2008). *Educational administration: Concepts and practices* (5th ed). Belmont, CA: Wadsworth/ Cengage Learning.
- Marsh, H. & Kleitman, S. (2003). School athletic participation: Mostly gain with little pain. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 25(2), 205-228.
- McCarthy, Kevin, J. (2000). The effects of student activity participation, gender, ethnicity, and Socio-economic level on high school student grade point averages and attendance. *National Association of African American Studies & National Association of Hispanic and Latino Studies*. February, 410-424.
- McNeal, R. B. (1998). High school extracurricular activities: ‘Closed’ structures and stratifying Patterns of participation. *Journal of Educational Research*, 91(3), 183-91.
- Mountain Height Academy. (2015). *Why extracurricular activities are so important*. Retrieved from. <http://www.mountainheightsacademy.org/why-extracurricular-activities-are-so-important>.

- National Center of Educational Statistic (NCES). (2012). *Students behaviours and after school activities*. Retrieved from <http://nces.ed.gov/pubs2012/2012046/chapter3asp>
- Tuner, S. (2010). The benefit of extracurricular activities in high school: Involvement enhances academic achievement and the way forward. *Academic Leadership*, 8(3), 1-10.
- Wilson, N. L. (2009). *Impacts of extracurricular activities on students*. Master of Science in School Counseling University of Wisconsin-Stout, University of Wisconsin-Stout, Menomonie, WI.